

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Directoraat Generaal
Langdurige Zorg
Directie Maatschappelijke
Ondersteuning
Team C

Ontworpen door

5.1.2e

5.1.2e @minvws.nl

Datum
23 februari 2021

Kenmerk

Zaaknummer

nota

(ter voorbereiding van een overleg)

Betreft Bijpraten programma Langer Thuis
Vergaderdatum en -tijd 2 maart 2021 17:00-17:45
Vergaderplaats webex

Paraaf directeur

1 Aanleiding en doel overleg

Op dinsdag 2 maart wordt u door het team van het programma Langer Thuis bijgepraat over het programma.

2 Deelnemers overleg

Het programmateam:

5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e

3 Te bespreken punten

- Stand van zaken actielijnen
Beslispunt: Wilt u de opening van een regiotour verzorgen, bijvoorbeeld op 16 maart?
- Stand van zaken communicatie
- Planning 2021
Ter bespreking: Kunt u zich vinden in het voorstel de laatste voortgangsrapportage voor het zomerreces naar de Tweede Kamer te sturen?
- Strategie: bestendigen programma en evaluatie
Ter bespreking: Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten voor het programma met het oog op de verschillende processen die binnen VWS lopen en hoe kunnen de verschillende betrokkenen (intern en extern) elkaar hierin het beste versterken?
- Beslispunt:** Bent u het eens met de insteek van de evaluatie?

4 Advies en toelichting

Kenmerk

1. Stand van zaken actielijnen

Programma breed

- Het programma Langer Thuis bevindt zich in een overgangsfase. Een deel van de acties is afgerond, een deel ronden we dit jaar af en een deel loopt ook na afronding van het programma nog door. Het team zet deze laatste fase o.a. in op het bestendigen en evalueren van het programma. (zie punt 4)
- Het programma trekt de eerder gekozen Covid-lijn door; de programmastructuur blijft staan en acties blijven, ondanks corona, doorlopen. Verschillende teamleden zijn nauw betrokken bij Covid-19 vraagstukken. Bijv. mbt. mantelzorg en de monitor van het RIVM tbv kwetsbare ouderen thuis.
- Vanuit het programmateam is actief meegeschreven aan de beleidsopties in de Dialoognota Ouder Worden 20-40. Vanuit Langer Thuis wordt de Dialoognota dan ook als middel gezien om de ingezette brede beleidsvisie gericht op het verbeteren van de kwaliteit van leven voor ouderen thuis op het gebied van ondersteuning en zorg thuis, mantelzorg en wonen, voort te zetten.

Actielijn 1 Ondersteuning en zorg thuis

- RIVM heeft in 2020 182 **netwerken rond ouderenzorg** in beeld gebracht. Dit jaar ligt de focus op het stimuleren van de samenwerking waar dit nog onvoldoende tot stand is gekomen. Dit doen we door:
 - Actieve benadering van deze regio's door Raadelijn in samenwerking met ROS ouderennetwerk;
 - Subsidierende vanuit ZonMw met extra aandacht voor de ondersteuning van het opzetten van lokale netwerken waar de samenwerking moeizamer tot stand komt.
 - Borgen van de functies van het **netwerkbureau Langer Thuis**, het informatie- en adviespunt waar aanbieders en inkopers van ondersteuning en zorg voor ouderen terecht kunnen met vragen over regionale samenwerking.¹
- **De handreiking 'zorg voor kwetsbare ouderen thuis'** krijgt een update, daarnaast komt het Zorginstituut met een rapport over wat verzekerde zorg is. De uitkomsten hiervan bespreken we met de partijen die betrokken zijn bij de handreiking.
- **Werkstructuur ZN-VNG:** In iedere regio is een regiosecretaris aangesteld die als gemeentelijke vertegenwoordiger namens de regio verantwoordelijk is voor het proces van samenwerking tussen gemeenten, zorgverzekeraar en zorgkantoor in de regio en voortgang van de totale samenwerkingsagenda. In maart / april wordt het leer- en experimenteerprogramma afgerond.
- **WijkKliniek:** Het model van de WijkKliniek (ziekenhuiszorg dichtbij huis met een focus op zelfredzaamheid van de patiënt en terugkeer naar huis) wordt geïmplementeerd in vijf regio's. Er wordt onderzocht of hier dezelfde positieve resultaten behaald worden als in Amsterdam.
- **Voorbereiden op ouder worden: ACP (Advance Care Planning)** is één van de aspecten als het gaat om het voorbereiden op ouderen. We zijn in gesprek met koepels over wat er nodig is om het gesprek te

¹ [Regionale Zorgnetwerken - Netwerkbureau Langer Thuis](#)

Directoraat Generaal
Langdurige Zorg
Directie Maatschappelijke
Ondersteuning
Team C

voeren over het voorbereiden op ouder worden en hoe we dit kunnen bevorderen in de eerste lijn.

- **Doorstroom van en naar tijdelijk verblijf:** Actiz heeft een platform ontwikkeld voor de coördinatiefuncties waar informatie beschikbaar is over de verschillende coördinatiefuncties en de contactgegevens. In 2021 worden er twee masterclasses over de regionale coördinatiefunctie, als follow up van de reflectiebijeenkomst najaar 2020. Belangrijke onderwerpen waren; de landelijke ontwikkelingen en de effecten van Corona, samenwerking en verbreding.
- **Het traject 'digitaal ouder worden':** Als gevolg van de coronacrisis heeft de inzet van zorg en ondersteuning op afstand het afgelopen jaar een serieuze ontwikkeling doorgemaakt. In totaal zijn er met de SET COVID-19 en SET COVID-19 2.0 1.369 aanvragen gehonoreerd. Om de beweging te stimuleren, is in samenwerking met diverse branches (o.a. ActiZ, ZorgthuisNL, ZN, V&VN, LHV, NHG & InEen) het traject 'digitaal ouder worden' opgezet.
- Met behulp van actieleergroepen zorgen we voor kennisdeling over de inzet van e-health. De groepen zijn gericht op een aantal specifieke thema's (zoals samenwerking tussen huisartsen en wijkverpleging). De thema's komen voort uit de behoefte van het veld. Knelpunten rondom de inzet van e-health die in de groepen aan bod komen, zullen in samenwerking met de branches opgepakt worden. De reguliere SET-regeling loopt daarnaast nog door tot eind 2021. Het subsidieplafond ligt dit jaar op € 15 miljoen euro.
- Als het gaat om **vitaliteit en voorbereiden op ouder worden** zetten we in op het door ontwikkelen van Welzijn op Recept en stimuleren van Valpreventie.² Met betrekking tot het voorbereiden op ouder worden wordt in samenwerking met de Waarde van Ouder Worden nagedacht over bewustwording. Wij voorzien dat het onderwerp: 'Wat kan de oudere zelf?' Waaronder bijvoorbeeld ook reablement valt, komende kabinetsperiode (mede door de Dialoognota) meer aandacht zal krijgen.
- **Regiotour:** In 2021 worden 6 regionale bijeenkomsten georganiseerd i.s.m. met Beter Oud. Doel: kennis en praktijkvoorbeelden te delen over wonen, welzijn en zorg voor (thuiswonende) ouderen. Het eerste congres is op 16 maart.

Kenmerk

- **Beslispunt:** staat u ervoor open om op 16 maart, om 10.00 uur de opening van regionale bijeenkomst van de regiotour³ i.s.m. met 5.1.2e te verzorgen? U kunt dan aandacht vragen voor het belang van regionale samenwerking en de Dialoognota.

Actielijn 2 Mantelzorgers en vrijwilligers in zorg en welzijn

- Er zijn de afgelopen 2 jaar 35 regionale **bewustwordingsbijeenkomsten** (empowerment) voor mantelzorgers (Moeder aan de lijn) georganiseerd door heel NL en daarmee zijn ruim 600 mantelzorgers bereikt. Het project is afgerond en de kennis wordt geborgd via landelijke koepels (Movisie, VNG). Het is nu aan individuele gemeenten om dit op pakken en lokaal te organiseren via een Do-it-yourself-kit.

² i.s.m. programma Preventie in het zorgstelsel.

³ [Regiotour Zuid-West Nederland | Een nieuwe generatie ouderen, Langer Thuis \(eennieuwegeneratieouderenzorg.nl\)](https://www.regiotourzuidwestnederland.nl)

Directoraat Generaal
Langdurige Zorg
Directie Maatschappelijke
Ondersteuning
Team C

Kenmerk

- Het project **In voor mantelzorg Thuis** van Movisie en Vilans met daarin 11 regionale netwerken en 33 pilots, loopt eind dit jaar af. Doel van het project is het verbeteren van het samenspel tussen mantelzorgers en zorgprofessionals in de zorg thuis. Focus dit jaar ligt op borging van de regionale netwerken lokaal en het opleveren van kennisproducten en die te delen via congressen.
- De brede bewustwordingscampagne Mantelzorg **#deeljezorg** is vorig jaar gestart en loopt ook dit jaar door. Inclusief toolkit voor gemeenten. (Het campagne/TV spotje is genomineerd voor de **Gouden Loeki!**)
- De eerste ronde van **10 pilots logeerszorg** zijn afgerond en de drie verdiepende vervolgpilots gericht op mantelzorgers die iemand met dementie ondersteunen, lopen eind februari af met afsluitend landelijk congres. Ook vindt op 1 maart een bijpraatsessie plaats met Kamerleden Bergkamp en Hermans (initiatiefnemers). Op 3 maart worden de pilots afgerond met een slotbijeenkomst. En wordt een MKBA onderzoek opgeleverd.
- De 4 **pilots sociale benadering dementie** lopen en zijn uitgebreid naar 8. Dit komende periode kunnen nog vier gemeenten meedoen, waarbij de we ons streven naar gemeenten met maximaal 150.000 inwoners buiten de randstad. Voor één gemeente is de aanvraag op dit moment goed gekeurd, door twee gemeenten worden de door de commissie gestelde vragen op dit moment beantwoord. Om te komen tot een vierde pilot gemeente is het waarschijnlijk nodig om af te wijken op de eerder bepaalde richtlijn van 150.000 inwoners en buiten de randstad.
- **40 pilots Samen Ouder Worden:** 38 pilots lopen. Voor twee trajecten geldt dat de activiteiten tijdelijk stop zijn gezet doordat vrijwilligers worden ingezet op andere activiteiten vanwege de coronacrisis. Er zijn twee nieuwe partnerorganisaties aangehaakt bij een aantal lokale trajecten: Tijd voor Actie richt zich op de verbinding tussen jongeren en ouderen, Noom richt zich op ouderen in de remigranten doelgroep. In de zomer wordt deze samenwerking geëvalueerd. Momenteel wordt de laatste hand gelegd aan de voortgangsmonitor 2020 van Samen Ouder Worden die binnenkort uitkomt.
- **De St. Werk & Mantelzorg** heeft een verlengde subsidie gekregen van SZW en VWS. De Stichting zet in op bewustwording onder werkgevers mbt mantelzorg en inmiddels zijn met 381 mantelzorgvriendelijke bedrijven in Nederland. VNO/NCW heeft een intentieverklaring werk en mantelzorg opgesteld die volgende maand ondertekend wordt op directeuren niveau VWS (**5.1.2e**), SZW en VNO/NCW. Ook zal er een brede communicatie uitgaan.
- De aanpak op mantelzorg vanuit actielijn 2 wordt stevig voortgezet vanwege het bestuurlijk akkoord op **Samen sterk voor mantelzorg** van oktober 2020 met VNG, ZN, MantelzorgNL en VNO/NCW. Een aantal acties daaruit is opgenomen in het amendement van 50 plus van afgelopen begrotingshandeling van VWS. Daarin is 10 mln extra geld voor mantelzorgondersteuning geregeld dat ingezet wordt voor de volgende trajecten:
 1. **De Mantelzorgverklaring** - 4 mln. Mantelzorgers moeten steeds opnieuw "bewijzen" bij instanties dat zij mantelzorger zijn om in aanmerking te komen voor ondersteuning (parkeervergunning, mantelzorgwoning, ontheffing van de sollicitatieplicht). We laten een mantelzorgverklaring opstellen voor meerdere domeinen die erkend wordt door instanties om te voorkomen dat mantelzorgers voor

Directoraat Generaal
Langdurige Zorg
Directie Maatschappelijke
Ondersteuning
Team C

Kenmerk

hetzelfde doel langs verschillende loketten moeten. Dit jaar zal in het teken staan van een verkennend onderzoek naar de mantelzorgverklaring, het 2^e jaar staat in het teken van het inrichten van de organisatie rondom het verstrekken van de verklaring.

2. **Een landelijke portal voor mantelzorgondersteuning (de mantelzorgtest)** – 2 mln. Vanuit de pilots die nu met succes worden ingezet in de regio's Breda, Moerdijk en Tilburg, wordt een onafhankelijke portal voor alle mantelzorgers in NL toegankelijk gemaakt. De website biedt ondersteuningsdiensten aan in de gemeente waar de mantelzorger woont. Samen met gemeenten en verzekeraars wordt het aanbod aan de "achterkant" gevuld.
3. **Mantelzorg en dementie: stimuleren van dagbesteding dichtbij in de buurt** – 4 mln. Ontmoetingscentra maken het mogelijk dat mantelzorgers van mensen met dementie de zorg voor hun naaste langer vol kunnen houden én de kwaliteit van leven van mensen met dementie wordt verhoogd. Aansluitend op de ambitie vanuit de nationale dementiestrategie wordt ingezet op meer ontmoetingscentra en zinvolle activiteiten voor (jonge) mensen met dementie en hun mantelzorgers. Hier willen we 2021 een begin mee maken. Verder wordt voor alle ontmoetingscentra een herinneringskoffer beschikbaar gesteld. Het voornemen is om € 2 mln hiervan door te schuiven naar 2022. De € 2 mln die in 2021 besteed dient te worden, wordt gebruikt om onderzoek te doen naar hoe het aanbod voor mensen met dementie er op dit moment uit ziet en om individuele gemeente in staat te stellen om dit aanbod te verbeteren.
- 4.

Actielijn 3 Wonen

- **Stimuleringsregeling wonen en zorg.** In 2020: 69 aanvragen subsidie haalbaarheidsonderzoek; 58 toegekend, 3 in behandeling. 3 leningen planontwikkelfase verleend (5.1.2b); 1 borgstelling lening voor 5.1.2b euro. In 2021 inmiddels 2 aanvragen voor planontwikkeling. Begin maart bekijken we of we de regeling uitbreiden voor mensen met zorgvraag onder de leeftijd van 55 jaar.
- Totstandkoming **ondersteuningsstructuur** gemeenten om te komen tot woonzorgvisies: ca. 40 ambassadeurs, team adviseurs voor de ambassadeurs bij RVO, leerkring om met P31 een woonzorgvisie te maken, organiseren webinars etc.
- Op 4 maart staat er een BO (evt met DGLZ ipv minister) gepland over het maken van **bestuurlijke afspraken**. Vragen daarbij zijn o.a. welke doelstellingen partijen willen nastreven en hoe om te gaan met de randvoorwaarden om de opgave wonen en zorg op te pakken. Zie separate nota over het BO wonen en zorg.⁴

2. Stand van zaken communicatie

- Afgelopen drie jaar hebben we vanuit Langer Thuis veel kennis opgedaan en - waar mogelijk - deze omgezet in praktische handvatten en andere concrete middelen. Komende tijd willen we deze beter verspreiden door bestaande kanalen te optimaliseren (bijvoorbeeld pagina's op Vilans of RvO) en nieuwe kanalen aan te boren (zoals vakmedia). Door de kennis per doelgroep (zoals wijkverpleegkundigen, ouderen, huisartsen) samen te brengen en overzichtelijk te delen, hopen we ons bereik te vergroten.

⁴In de nota wordt een alternatieve planning voorgesteld; waardoor het BO verschoven zal worden naar 8 april.

Directoraat Generaal
Langdurige Zorg
Directie Maatschappelijke
Ondersteuning
Team C

Kenmerk

- Concreet betekent dit dat we momenteel inventariseren welke doelgroepen we willen aanspreken per actielijn, welke middelen daarop aansluiten en welke boodschap we willen overbrengen. Dat doen we volgens de zogenaamde 'klantreis'. Per onderwerp en doelgroep zetten we op een rij hoe we mensen kennis laten maken met de boodschap tot aan het eindstadium (hoe we mond-op-mond-reclame kunnen bevorderen).

3. Planning 2021

- Onderstaand schema geeft de planning van de Kamerstukken weer.

Wanneer	Wat	Toelichting
April	Kamerbrief Wonen	Delen van de bestuurlijke afspraken gemaakt in het BO in maart
Voor zomerreces	Voortgangsrapportage en Monitor III naar de Kamer	Laatste geplande Kamerstukken vanuit het programma Langer Thuis

Besprekspunt: De tweede voortgangsrapportage was omwille van corona een half jaar later naar de Kamer gestuurd (november 2020 ipv voor zomerreces 2020). Deelt u de mening dat het desondanks verstandig is de laatste voortgangsrapportage voor het zomerreces te sturen i.v.m. de komst van een nieuw kabinet?

4. Strategie: bestendigen programma en evaluatie

Afronding programma Langer Thuis en doorkijk naar de nieuwe aanpak

- 2021 is het laatste jaar van het programma Langer Thuis.
- Het programmateam brengt de komende periode – mede op basis van de input van het kernteam – in beeld welke resultaten we nog dit jaar willen neerzetten, hoe we de resultaten op een goede manier gaan borgen/inbedden, welke activiteiten moeten doorlopen na afloop van het programma en wie hiervoor primair aan zet is.
- Parallel daaraan vinden de voorbereidingen voor een nieuw kabinet plaats. De Dialoognota ouder worden 20-40 is opgesteld en zit momenteel in de consultatiefase.
- Wat opvalt is dat een deel van de thema's uit Langer Thuis nadrukkelijk terugkomt in de verkiezingsprogramma's. Het gaat dan met name om ondersteuning van (overbelaste) mantelzorgers en het investeren in passende huisvesting voor ouderen. Er lijkt in de verkiezingsprogramma's minder aandacht te zijn voor een goede voorbereiding op ouder worden.
- De belangrijkste partners van Langer Thuis hebben de zorg geuit dat er straks een 'dichtgetimmerd Regeerakkoord' ligt dat nauwelijks de mogelijkheid geeft om de punten in gezamenlijkheid verder uit te werken. Het abonnementstarief wordt als negatief voorbeeld genoemd. Andere aandachtspunt dat zij benoemen is het belang van het bewaken van de samenhang der dingen.

Besprekspunt:

Wat zijn de belangrijke aandachtspunten voor het programma met oog op verschillende processen die binnen VWS lopen en hoe kunnen de verschillende betrokkenen (intern en extern) elkaar hierin het beste versterken?

Evaluatie programma Langer Thuis

Kenmerk

- Hoewel het programma Langer Thuis eind 2021 afloopt, zal ook na 2021 volop inzet moeten worden op de opgave waar Langer Thuis voor staat: ouderen kunnen in hun eigen omgeving zelfstandig oud worden met een goede kwaliteit van leven. De verwachting is dat de opgave een plek zal krijgen in een nieuw Regeerakkoord.
- Via de Dialoognota Ouderen wordt op dit moment met alle relevante betrokkenen een gesprek gevoerd over wat de komende jaren inhoudelijk nodig is.
- Het programmateam Langer Thuis vindt het wenselijk een beeld te krijgen van de meest passende werkwijze om de opgave in de komende jaren verder te brengen (oftewel: het hoe). Daarom is het idee om via een 'lerende evaluatie' – vergelijkbaar met Zorg voor de Jeugd – daarvan een beeld te krijgen. Zie bijlage 1.
- Dit leidt tot een evaluatie die zich vooral richt op de opzet en werkwijze van het programma Langer Thuis en niet zozeer op het in beeld brengen van het effect van de verschillende activiteiten binnen het programma (dat wordt al in de RIVM-monitor van het programma in beeld gebracht).
- Het streven is de direct betrokken partijen bij de evaluatie te betrekken. We zoeken een ervaren projectleider om ons te begeleiden bij deze evaluatie.
- We bezien ook op welke manier we narratieven van ouderen en professionals zelf kunnen opnemen in onze evaluatie.
-

Bespreekpunt: Bent u het eens met het uitvoeren van een evaluatie met deze insteek?

5.1.2e

Bijlage 1: Opzet evaluatie programma Langer Thuis